

ZDZISŁAWA WÓJCIK

Zapiski florystyczne z Mazowsza — Floristische Beiträge aus Mazowsze (Zentralpolen)

Wpłynęło 14. XII. 1958

W lecie 1957 r. oraz w ciągu całego sezonu wegetacyjnego w 1958 r. odbyłam kilkadziesiąt wycieczek po Mazowszu w celu opracowania zespołów chwastów pólnych tego obszaru. Stosunkowo dokładnie zwiedziłam następujące okolice: 1) obszar między Wisłą a Puszcą Kampinoską, 2) okolice Błonia na pograniczu powiatów Pruszków, Grodzisk Mazowiecki i Sochaczew, 3) obszar między Zielonką a Wołominem na wschód od Warszawy, 4) piaszczyste okolice Otwocka i Józefowa, 5) piaszczyste obszary na północny zachód od Ostrołęki, 6) żwirowiska na północny zachód od Mławy, 7) powiat ciechanowski — tak piaski na północny zachód od miasta, jak i gliny ciężkie na wschód od niego. Oprócz tego odbyłam jeszcze kilka pojedynczych wycieczek w różne inne strony, jak np. w dolinę rzeki Wilgi w pobliżu jej ujścia do Wisły.

W czasie tych wycieczek zwróciłam szczególną uwagę na chwasty nie podawane dotychczas z Mazowsza lub występujące na tym obszarze rzadko. Wymieniam też parę ciekawszych gatunków podawanych już ze stanowisk w pobliżu znalezionych przeze mnie, a to w tych przypadkach, gdy dane o nich w literaturze lub okazy w zielniku Zakładu Systematyki i Geografii Roślin U. W. pochodzą sprzed kilkadziesiątu lat, a rośliny po dziś dzień utrzymały się w tej okolicy.

Pomimo zwiedzenia i wykonania zdjęć fitosocjologicznych na stosunkowo dużym obszarze większość z wymienianych tu przeze mnie roślin to chwasty charakterystyczne dla gleb gliniastych, nie kwaśnych, zasobnych w węglan wapnia. W badaniach swych bowiem zwróciłam szczególną uwagę na obszary o glebach ciężkich, gliniastych. Są to więc na razie: 1) obszar ciężkich gleb ciechanowskich na wschód od Ciechanowa; występują tam gleby brunatne i czarne, utworzone z ciężkich glin zwałowych; 2) okolice Błonia na zachód od Warszawy, obszar o glebach również czarnych, lecz różnego pochodzenia; 3) obszar przy ujściu Wilgi do Wisły, gdzie występują mady ciężkie. Dotychczasowe bowiem badania nad chwastami na Mazowszu omijały jakoś te oko-

lice, a więc i charakterystyczne dla nich gatunki chwastów, które w innych stronach Mazowsza nie występują. Oprócz tego wymieniam kilka chwastów z innych okolic, a także parę roślin ruderalnych. Wykaz ten nie jest więc pełną listą rzadkich czy ciekawszych pod względem ekologicznym lub geograficznym chwastów Mazowsza i dopiero dalsze badania pozwolą na jego skompletowanie.

WYKAZ GATUNKÓW

1. *Amaranthus albus* L. — Boża Wola koło Błonia pow. Pruszków: nasyp kolejowy przy samym torze.

2. *Illecebrum verticillatum* L. — Zielonka, Ossów, Kobyłka pow. Wołomin: ścierniska po życie na glebie piaszczystej, drobnoziarnistej, tu i ówdzie, lecz masowo.

3. *Melandrium noctiflorum* (L.) Fr. — Chrzanówek, Pałuki, Pomorze pow. Ciechanów; Błonie, Boża Wola pow. Pruszków; między stacją kolejową Szymanów a Paprotnią pow. Sochaczew: wszędzie, tak w zbożach i na ścierniskach, jak i w okopowych, pospolicie i obficie. Sochaczew: pole cebuli na wschód od miasta, pojedynczo. Palmiry pow. Nowy Dwór Mazowiecki: w ziemniakach przy szosie z Warszawy do N. Dworu, pojedynczo. Wilga pow. Garwolin: w dolinie rzeki Wilgi, w ziemniakach, pojedynczo.

4. *Euphorbia exigua* L. — Błonie pow. Pruszków: w pszenicy i w życie na polach na wschód od miasta. Między Paprotnią a stacją kolejową Szymanów pow. Sochaczew: dość pospolicie w zbożach, rzadziej w okopowych.

5. *Ranunculus arvensis* L. — Pałuki pow. Ciechanów: na polach między stacją kolejową a lasem, w pszenicy.

6. *Bunias orientalis* L. — Warszawa, Gocławek, koło pętli tramwajowej: tworzy wielką kępę (zebrał Józef Kochman).

7. *Lathyrus tuberosus* L. — Chrzanówek, Opinogóra, Pałuki, Pomorze pow. Ciechanów: w zbożach i okopowych oraz na miedzach często i obficie.

8. *Lythrum hyssopifolia* L. — Błonie pow. Pruszków: w zbożach i na ścierniskach pojedynczo lub dość obficie; liczniej w bruzdach i rowkach.

9. *Veronica polita* Fr. — Chrzanówek, Opinogóra, Pałuki, Pomorze pow. Ciechanów; Błonie, Boża Wola pow. Pruszków: w okopowych i w uprawach ogrodniczych często; miejscami nawet masowo (Błonie — ogród).

10. *Veronica agrestis* L. — Ciechanów, Chrzanówek, Opinogóra, Pałuki, Pomorze pow. Ciechanów: tu i ówdzie w okopowych, miejscami nawet dość obficie. Wilga pow. Garwolin: w dolinie rzeki Wilgi, w ziemniakach. Garwolin: ogrody warzywne koło stacji kolejowej, masowo. Wilanów koło Warszawy: pole żyta przy szosie do Powsinka, pojedynczo.

11. *Linaria elatine* (L.) Mill. — Błonie, w pobliżu toru kolejowego na zachód od miasta: ściernisko po pszenicy. Między Paprotnią a stacją kolejową Szymanów pow. Sochaczew: w burakach. Chrzanówek pow. Ciechanów: przy drodze polnej między wsią a szosą z Ciechanowa, w burakach. Między Chrzanówkiem a Pomorzem pow. Ciechanów: w ziemniakach w pobliżu szosy.

12. *Plantago pauciflora* Gilib. — Chrzanówek, Opinogóra, Pałuki, Pomorze, Ruszczyń pow. Ciechanów; Błonie, Boża Wola pow. Pruszków; między Paprotnią a stacją Szymanów pow. Sochaczew: chwast polny bardzo pospolity, miejscami występujący masowo. Wilga pow. Garwolin: pole w dolinie rzeki Wilgi. Zielonka, Ossów, Kobyłka pow. Wołomin, na ścierniskach masowo; Mława: pola i ugory w obniżeniach między pagórkami na północny zachód od miasta; Ostrołęka: pole gryki na północny zachód od miasta, za Narwią.

13. *Sherardia arvensis* L. — Wilga pow. Garwolin: na polach w dolinie rzeki Wilgi wśród ziemniaków, pojedynczo.

14. *Valerianella dentata* (L.) Pall. — Pałuki pow. Ciechanów: w życie i w pszenicy, na polach między stacją kolejową a lasem, dość licznie; Pomorze pow. Ciechanów: w burakach w pobliżu szosy z Ciechanowa do Gołymina.

15. *Iva xanthifolia* Nutt. — Ciechanów: przydroża i inne miejsca ruderalne w całym mieście oraz przy drogach wychodzących za miasto, masowo, zwłaszcza we wschodniej stronie miasta.

16. *Artemisia austriaca* Jacq. — Ostrołęka: trawiaste rozdroże między miastem a mostem na Narwi.

17. *Arnoseris minima* (L.) Schweigg et Koerte — Zielonka, Ossów, Kobyłka pow. Wołomin: na ścierniskach po życie tu i ówdzie, nielicznie.

18. *Alopecurus myosuroides* Huds. — Między stacją kolejową Szymanów a Paprotnią pow. Sochaczew: w burakach, masowo.

19. *Avena fatua* L. — Chrzanówek, Opinogóra, Pałuki, Pomorze pow. Ciechanów: jako dość pospolity chwast w zbożach jarych i w okopowych; między Błoniem a Bożą Wolą pow. Pruszków: w okopowych, nielicznie; Wilga pow. Garwolin: w ziemniakach w dolinie rzeki Wilgi, z rzadka i pojedynczo.

Zakład Ekologii PAN, Warszawa

LITERATURA

1. Czyrzniciówna M. 1929. Studia nad chwastami okolic Warszawy. Roczn. Nauk Roln. i Leśn., 21: 1—44.
2. Juraszkówna H. 1930. Obserwacje nad chwastami występującymi na polach naszych. Roczn. Nauk Roln. i Leśn. 24.

3. Łapczyński K. 1881. O Łukowskim płaskowzgórzu i nieco o jego roślinności. Pam. Fizj. 1: 185—183.
4. Łapczyński K. 1882. O roślinności jawnokwiatowej okolic Warszawy. Pam. Fizj. 2: 327—347.
5. Łapczyński K. 1888. Roślinność kilku miejscowości krajowych. III, Brwinów, Kempin, Las Mochowski. Pam. Fizj. 7, C: 3—85.
6. Makowiecki St. 1889. Przyczynek do znajomości flory okolic Warszawy. Pam. Fizj. 9: 215—236.
7. Szafer W., Kulczyński St., Pawłowski B. 1953. Rośliny Polskie. Warszawa, PWN.
8. Szubert M. 1824. Spis roślin ogrodu botanicznego Królewskiego Warszawskiego Uniwersytetu. Warszawa.
9. Waga J. 1847—48. Flora polska jawnokwiatowych rodzajów, I i II. Warszawa.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Verfasserin beschreibt einige Fundorte verschiedener synanthropischer, in Mazowsze selten vorkommender oder bisher von hier überhaupt noch nicht angegebener Pflanzen, die im Jahre 1958 gefunden worden sind.

Der grösste Teil dieser Pflanzen ist an schwere Lehmböden gebunden (die Ackerunkräuter *Euphorbia exigua*, *Ranunculus arvensis*, *Lathyrus tuberosus*, *Veronica polita*, *Linaria elatine*, *Sherardia arvensis*, *Valerianella dentata*, *Alopecurus myosuroides*, *Avena fatua*). In Mazowsze sind die Fundorte dieser Arten auf kleineren Komplexen schwerer Lehmböden, zum Beispiel in der Nähe von Ciechanów und Błonie, konzentriert.

Eine andere Gruppe stellen die Pflanzen dar, die auf feuchten Böden vorkommen und erst nach der Ernte auf den Feldern blühen, wie *Illecebrum verticillatum*, *Arnoseris minima*, *Lythrum hyssopifolia* und die häufige *Plantago pauciflora*, die hier bisher von *Plantago maior* nicht unterschieden wurde.

Von seltenen Ruderalpflanzen sind *Amaranthus albus*, *Bunias orientalis*, *Artemisia austriaca* und *Iva xanthiifolia* gefunden worden, die letzte als eine für Mazowsze gewiss neue Art.

Institut für Ökologie der Polnischen Akademie der Wissenschaften, Warszawa